

БЕКІТЕМІН:

**ДпҚББД ШҚ ҒӘ «Дарын»
орталығының директоры
Г. Рахимжанова
«___» _____ 2023 ж.**

**Табиғи бедерінде туристік көпсайыс бойынша Шығыс Қазақстан облысының
«Туған жердің кереметі» Чемпионатын өткізу туралы
ЕРЕЖЕ**

I. Жалпы ережелер

1. Осы ереже «Туған жердің кереметі» табиғи бедерінде туристік көпсайыс бойынша Шығыс Қазақстан облысының Чемпионатының (бұдан әрі – Чемпионат) мақсаттары мен міндеттерін, ұйымдастырушылық қамтамасыз етілуін, өткізу және қаржыландыру, қатысу және жеңімпаздары мен жүлдегерлерін анықтау тәртібін анықтайды.

2. Чемпионаттың мақсаты – спорттық балалар мен жасөспірімдер туризмін дамыту және ілгерілету.

3. Чемпионаттың Міндеттері:

- Спорттық туризм мен туристік көпсайысты дамыту және танымал ету;
- Спортшылар мен төрешілер корпусының тактикалық және техникалық шеберлігін арттыру;
- Балалар мен жастарды спортпен айналысуға тарту;
- Жастар арасында салауатты өмір салтын және дене шынықтыру мен спортпен айналысуды насихаттау;
- Туған өлкені практикалық тану, жарысқа қатысушылардың қоршаған табиғатымен танысу;
- Спорттық жұмыстың озық тәжірибесін жинақтау және енгізу;
- Спорттық іс-шараларды өткізу және қатысу кезінде қауіпсіздік деңгейін арттыру;
- Өскелең ұрпақты азаматтық, туристік мәдениет сезімін тәрбиелеу.

4. Чемпионаттың ұйымдастырушылары Шығыс Қазақстан облысы білім басқармасы, Дарындылық пен қосымша білім беруді дамытудың Шығыс Қазақстан ғылыми-әдістемелік «Дарын» орталығы (бұдан әрі – ДпҚББД ШҚ ҒӘ «Дарын» орталығы) болып табылады.

II. Жарыстарды өткізуге басшылық ету

5. Жарыс Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 28 наурыздағы №262 Қаулысымен бекітілген) іске асыру шеңберінде өткізіледі.

6. Жарыстарды дайындау мен өткізуге жалпы басшылық жасау ДпҚББД ШҚ ҒӘ «Дарын» орталығына жүктеледі.

7. Дайындықты ДпҚББД ШҚ ҒӘ «Дарын» орталығы бекіткен бас төрешілер алқасы жүзеге асырады.

8. Жарыстың бас төрешісі Фирсов Т., сот. тел.: +7 771 353 99 05, бас төрешінің орынбасары Клиновицкая И.В. +7 777 753 26 13, irina-o.kz@mail.ru.
9. Қашықтықтарды белгілеу: «Вояж-Алтайский Казахстан» ЖШС.

III. Чемпионатты өткізу уақыты мен орны

10. Чемпионат 2023 жылғы 18-21 қыркүйек аралығында Бұқтырма су қоймасының жағасындағы «Оникс» базасында өткізіледі.

Командалардың келуі 2023 жылғы 18 қыркүйек (сағат 14:00-ден кейін), мандаттық комиссияда тіркелу сағат 17:00-ден 19:00-ге дейін, бас төрешілер алқасының команда өкілдерімен отырысы сағат 20:00-де.

Жабылу салтанаты, марапаттау, командалардың кетуі 2023 жылғы 21 қыркүйек (13:00-ге дейін).

Чемпионат бағдарламасы №4 қосымшада.

IV. Чемпионатқа қатысуға өтінімдер

11. Чемпионатқа қатысуды растау хаты (№1 қосымша) 2023 жылдың 10 қыркүйегіне дейін sporturizm@shygydsaryn.kz электрондық пошта арқылы ШҚО ББ ДпҚББД ШҚ ҒӘ «Дарын» орталығына ұсынылады.

12. Жіберуші білім беру ұйымдары басшыларының қолы қойылған, дәрігер куәландырған чемпионатқа қатысуға өтінімдер мандаттық комиссияға өткізу орнына келгеннен кейін беріледі (№2 қосымша).

Мандаттық комиссияға өтініммен бір мезгілде:

- қатысушылардың (16 жасқа толмаған қатысушыларға – туу туралы куәлік) және команда өкілінің жеке куәліктерінің түпнұсқасы мен көшірмесі;
- оқушының осы оқу орнына тиесілігін растайтын фотосуреті бар қатысушының жеке карточкасы (№3 қосымша);
- разрядтар беру туралы растайтын құжаттар;
- сақтандыру полисі;
- команда мен команда өкілінің жолдамасы бойынша, қауіпсіздік техникасын сақтау, қатысушылардың өмірі мен денсаулығын сақтау бойынша бұйрық;
- судьялық санат беру туралы бұйрық;
- эпидемиялық орта туралы анықтама

V. Өткізу шарттары

13. Тау, жаяу жүргінші және су туризмі техникасы бойынша құрама жарыстар, күрделіліктің 1-3 санаты.

14. Жарыс Қазақстан Республикасы Спорт туризмі федерациясы бекіткен «2021-2024 жылдарға арналған туристік көпсайыс бойынша жарыстар Ережесіне», жарыстың шарттарына және бас төрешілер алқасы бекіткен айыппұлдар кестесіне сәйкес өткізіледі.

15. «Туристік көпсайыс дистанцияларында техникалық тәсілдерді орындауға (әдістемелік ұсынымдар)» (2005 жылғы 17 желтоқсандағы) сәйкес техникалық тәсілдерді орындау және жарақтандыруға рұқсат беру [<http://fetur.e-stile.ru/normat1/>], «СТ және ТМ разрядтық талаптары».

16. Коттеджде 6-11 орындық бөлмелерде, 5 адамдық үйлерде тұру. Асханада тамақтану.

VI. Чемпионат Қатысушылары

17. Чемпионатқа спорттық және туристік клубтардың, жалпы орта және қосымша білім беру ұйымдардың командалары қатысады.

18. Команда құрамы – қосымша білім беру ұйымдары мен жалпы білім беретін мектептердің білім алушылары.

19. Аудан, қала командаларының сандық құрамы: 4 қатысушы (3+1) және 1 жетекші жаттықтырушы – команда өкілі.

Командаға «қосалқы ойыншылар» қатысуға жіберіледі. Қатысушыларды қосалқы ойыншылармен ауыстыру тек медициналық себептерге байланысты рұқсат етіледі.

20. Спорттық біліктілік және қатысушылардың жасы:

- Жасөспірімдер сыныбы – 2006-2008 ж. т. (15-17 жас);

- Балалар сыныбы – 2009-2011 ж. т. (12-14 жас).

21. Жарысқа медициналық мекеменің рұқсаты және сақтандыру полисі бар өтінімге енгізілген қатысушылар жіберіледі.

Әр команда Чемпионат бағдарламасына сәйкес барлық жарыстарға немесе Чемпионат жарыстарына қатысуы керек.

22. Қатысушылардың киімдері ауа-райына сәйкес келуі керек және қозғалысты шектемеуі керек: куртка, екі жұп ұзын спорттық шалбар, секіргіш, екі жұп шұлық, екі жұп қолғап, термо іш киімі, қосалқы киім жиынтығы және екі жұп аяқ киім. Аяқ киім спорттық немесе туристік (кроссовкалар немесе бәтеңкелер) болуы тиіс. Бас киім міндетті (капюшон бас киім болып саналмайды).

Командада **БІРЫҢҒАЙ** спорттық форма немесе құрылысқа арналған эмблема болуы керек.

VII. Чемпионатты өткізу тәртібі

23. Чемпионат санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздік нормаларын сақтай отырып өткізіледі.

Санитарлық-эпидемиологиялық жағдайға және басқа да жағдайларға сәйкес чемпионатты өткізу тәртібіне өзгерістер мен толықтырулар енгізілуі мүмкін.

24. Спорттық қашықтықтардың саны мен класы:

I. Жасөспірімдер сыныбы (2006-2008 ж. т.):

- «Жеке-командалық» қашықтық іріктеу $k=1$ (жұмарда көтерілу, түсу).

- Кросс жорық $k=2$ (4-6 км, 6-8 кезең. Жолды жалпы жүріп өту уақыты 3 сағат) мүмкін кезеңдер: топография, түйіндер, медицина, қиғаш маятник, аспалы өткел, параллель қоршаулар, бөрене, маятник, түсу, көтерілу;

- Су қашықтығы $k=1,5$;

- Фотосуреттер байқауы $k=0,5$;

- Бард әндер байқауы $k=0,5$.

II. Балалар сыныбы (2009-2011 ж. т.):

- Кросс жорық $k=2$ (4-6 км, 6-8 кезең. Жолды жалпы жүріп өту уақыты 3 сағат) мүмкін кезеңдер: топография, түйіндер, медицина, қиғаш маятник, аспалы өткел, параллель қоршаулар, бөрене, маятник, түсу, көтерілу;

- «Жеке-командалық» $k=1$;
- Су қашықтығы $k=1,5$;
- Фотосуреттер байқауы $k=0,5$;
- Бард әндер байқауы $k=0,5$.

VIII. Қауіпсіздікті қамтамасыз ету және керек-жаракқа қойылатын талаптар

25. Жарыстарды өткізу мен Қолданылатын төрешілер жарағының қауіпсіздігі үшін өткізуші ұйым мен бас төрешілер алқасы жауапты болады.

26. Қолданылатын жеке және топтық жабдықтардың қауіпсіздігі үшін команда өкілдері немесе қатысушылардың өздері жауапты болады.

27. Қатысушылардың дайындығының жарыс қашықтықтарына қойылған талаптарға сәйкестігі және қауіпсіздік техникасы қағидаларының сақталуы үшін команда өкілдері жауапты болады.

IX. Қатысушыларды туристік жабдықтармен қамтамасыз ету

28. **Жеке:** құлыптау жүйесі (жоғарғы және төменгі), голицалар, тежегіш құрылғы, дулыға (жоспарланған).

29. **Командалық:** негізгі арқан 4x20 М., 4x40 м, 2Х60, карабин 30 дана, түсіру құрылғылары, жумар, зембілге арналған жалпы репшнур, фал немесе репшнур, блоктар, әрбір қатысушыға арналған рюкзак, жинақталған медициналық дәрі қобдишасы, әрбір төрешінің секундомері болуы тиіс. Қалған жабдық команданың қалауы бойынша.

Сондай-ақ далада тұруға және тамақтануға арналған жабдықтар.

X. Нәтижелерді анықтау

30. Дистанциялардағы команданың (қатысушының) нәтижелері дистанциядан өту уақыты мен кезең дерден алып тастауды ескере отырып, кезең дердегі айыппұл уақытының сомасы бойынша айқындалады.

31. Команданың жалпы сынақтағы нәтижелері команданың жекелеген қашықтықтарда алатын балдарының сомасы бойынша анықталады.

32. Нәтижелер тең болған жағдайда, «Кросс-жорық» қашықтығында жоғары орын алған команда артықшылыққа ие болады.

XI. Чемпионат қатысушыларын марапаттау және қорытындылау

33. Бас төрешілер алқасы спорттық жарыстар мен конкурстық жұмыстарды бағалайды.

Бас сот алқасының шешімі түпкілікті және хаттамамен ресімделеді.

34. Чемпионаттың қорытындысы бойынша бас төрешілер алқасы жеңімпаздарды анықтайды.

35. Жалпы сынақтың жеңімпаз командалары мен жүлдегерлері әр жас тобында I, II, III дәрежелі дипломдармен, медальдармен, кубоктармен марапатталады.

Қатысушылар – жеңімпаздар мен жүлдегерлер I, II, III дәрежелі дипломдармен марапатталады.

Командалар, қатысушылар – жекелеген қашықтықтар мен конкурстардағы жеңімпаздар мен жүлдегерлер I, II, III дәрежелі дипломдармен марапатталады.

Чемпионаттың қалған қатысушылары электронды сертификаттарға ие болады. Қатысушылар сертификаттарының электрондық нұсқалары ДпҚББД ШҚ ҒӘ «Дарын» орталығы сайтында орналастырылатын болады <https://www.shygysdaryn.kz>. Анықтама телефоны: 8(7232) 702674.

XII. Чемпионатты Қаржыландыру

36. Чемпионатты қаржыландыру бекітілген сметаға сәйкес ДпҚББД ШҚ ҒӘ «Дарын» орталығымен жүзеге асырылады.

37. Чемпионат қатысушыларының сақтандыруы, олардың Чемпионат өтетін жерге бару және қайту жолында жол жүруі, тамақтануы бойынша шығыстарды іссапарға жіберуші ұйымдар көтереді.

38. «Қосалқы ойыншылардың» сақтандыруы, олардың Чемпионат өтетін жерге бару және қайту жолына жол жүруі, тамақтануы бойынша шығыстарды іссапарға жіберуші ұйымдар көтереді.

39. Жетекшінің іс-сапарға шығыстарын (жол жүру, тұру, Чемпионаттың өтетін жерінде және бару мен қайту жолында тамақтану) – іссапарға жіберуші ұйымдар көтереді.

ОСЫ ЕРЕЖЕ ЖАРЫСТАРҒА РЕСМИ ШАҚЫРУ БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ

Табиғи рельефте туристік көпсайыс бойынша Шығыс Қазақстан облысының
«Туған жердің кереметі» Чемпионатына қатысу туралы
Растау

Өткізу күні мен орны: 2023 жылғы 18-21 қыркүйек, Бұқтырма су қоймасы жағалауындағы «Оникс» базасы

Команда _____ (команда атауы)

Жас санаты _____
Аудан/қала, ұйым _____

№ р/н	Қатысушының аты-жөні	Сыныбы	Туған жылы	Оқу орны, мекен-жайы	Әлеуметтік статусы (азамтылған/көпбалалы)	Спорттық дәрежесі	ескертпе
1							
2							
3							
4							

Команданың жетекшісі жаттықтырушысы-өкілі _____

қолы, байланыс телефоны (ұйымның атауы, телефоны), А.Ж.Т.

Басшысы _____ (А.Ж.Т., қолы, мөрі)

« _____ » _____ 2023 ж.

Табиғи рельефте туристік көпсайыс бойынша Шығыс Қазақстан облысының
«Туған жердің кереметі» Чемпионатына қатысуға
ӨТІНІМ

_____ атауы, жас санаты, ұйымы _____ командасынан

Өткізу күні мен орны: 2023 жылғы 18-21 қыркүйек, Бұқтырма су қоймасы жағалауындағы «Оникс» базасы

№	Қатысушының аты-жөні	Сыныбы	Туған жылы	Оқу орны, мекен-жайы	Әлеуметтік статусы (азқамтылған/көпбалалы)	Спорттық дәрежесі	ескертпе	Дәрігердің рұқсаты (қолы, мөрі)
1	Фоминых Максим	9 сынып	10.10.2003		-	1 ересек	қатысушы	
2							қатысушы	
3							қатысушы	
4							қосалқы	
							қатысушы	

Команданың жетекші жаттықтырушысы-өкілі

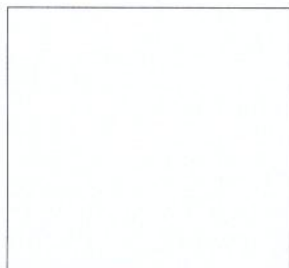
№	А.Ж.Т.	Қызметі	№ категория беру туралы бұйрықтың нөмірі	Телефон нөмірі	Электронды почтасы
1					

М.О.

Спортшылар жіберілді _____ (қолы)
Дәрігер _____ (қолы)

Басшысы _____ (қолы)

« ____ » _____ 2023 ж.

**Табиғи рельефте туристік көпсайыс бойынша Шығыс
Қазақстан облысының «Туған жердің кереметі»
Чемпионатына қатысушының
ЖЕКЕ АРТОЧКАСЫ
2023 жылғы 18-21 қыркүйек, Бұқтырма су қоймасы
жағалауындағы «Оникс» базасы**

Мектеп М.О.

(мектеп мөрі суреттің бұрышына қойылады.)

А.Ж.Т. _____

Туған жылы _____

Спорттық дәрежесі _____

Оқу орны _____

Мектеп директоры _____

(А.Ж.Т., қолы)

**Табиғи рельефте туристік көпсайыс бойынша Шығыс Қазақстан облысының
«Туған жердің кереметі» Чемпионатының
Бағдарламасы**

2023 жылғы 18-21 қыркүйек, Бұқтырма су қоймасы жағалауындағы «Оникс» базасы.

Уақыты	Жасөспірімдер сыныбы 2006-2008 ж. т. (15-17 жас)	Балалар сыныбы 2009-2011 ж. т. (12-14 жас)
1 күн – 18 қыркүйек 2023 жыл		
14.00	Қатысушылардың келуі және орналасуы	
16.00	Көрмеге конкурстық жұмыстарды (фотосуреттерді) дайындау	
17.00-19.30	Мандаттық комиссия	
17.15-18.45	Жергілікті жерді бағдарлау бойынша мастер-класс (база аумағы)	
19.00-20.00	Кешкі ас	
20.00	Төрешілер алқасының отырысы	
21.00	Чемпионат кезеңдерін өткізу бойынша қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулық	
21.30	Танысу кеші. Тимбилдинг	
22.30	Ұйықтау	
2 күн – 19 қыркүйек 2023 жыл		
08.00	Таңғы ас	
09.00	Жарыстың ашылуы	
09.30	«Жеке-Командалық» қашықтық Оқу-практикалық сабақтар	«Су» қашықтығы Оқу-практикалық сабақтар
13.00-14.00	Түскі ас	
14.30	«Су» қашықтығы Оқу-практикалық сабақтар	«Жеке-Командалық» қашықтық Оқу-практикалық сабақтар
19.00-20.00	Кешкі ас	
20.00	Бард әндер байқауы	
21.00	Төрешілер алқасының отырысы	
22.00	Ұйықтау	
3 күн – 20 қыркүйек 2023 жыл		
08.00	Таңғы ас	
09.00	«Кросс жорық» қашықтығы Оқу-практикалық сабақтар	Оқу-практикалық сабақтар
13.00-14.00	Түскі ас	
14.30	Оқу-практикалық сабақтар	«Кросс жорық» қашықтығы Оқу-практикалық сабақтар
19.00-20.00	Кешкі ас	
20.00-21.30	Қатысушыларға арналған кешкі іс-шара	
21.00	Төрешілер алқасының отырысы	
22.00	Ұйықтау	
4 күн – 21 қыркүйек 2023 жыл		
08.00	Таңғы ас	
09.00-09.45	Бөлмелерді тапсыру	
10.00	Қорытындылау. Жеңімпаздарды марапаттау	
11.00	Төрешілер алқасының отырысы	
12.00-13.00	Түскі ас пен құрғақ азықты алу. Қатысушылардың қайтуы.	

КОНКУРСТЫҚ БАҒДАРЛАМА

БАРД ӘНДЕР БАЙҚАУЫ

Әр команда бір номерді ұсынады. Негізгі музыкалық аспап – гитара.

Номинациялар (қатысушылардың таңдауы бойынша):

1) **Авторлық ән** (өз өлеңдеріне әндерді орындаушы-авторлар; басқа ақындардың өлеңдеріне әндерді орындаушы-авторлар; ақындар);

2) **Орындаушылар.**

Бағалау критерийлері:

- бард жанрына сәйкестік;
- сахна мәдениеті;
- вокалдық өнері;
- орындаушылық шеберлігі;
- аудиториямен байланыс.

ФОТОСУРЕТТЕР БАЙҚАУЫ

Командадан жас туристердің ерекше атмосферасын, эмоционалдық көңіл-күйін, өмір салтын жеткізетін түрлі-түсті және ақ-қара түсті 3 фотосурет (әр номинацияда бір фотосурет) қабылданады.

Барлық фотосуреттердің түсірілу уақыты: 2023 жыл

Фотосуреттердің авторы – Чемпионатқа қатысушы

Фотосуреттер байқауы келесі номинациялар бойынша өткізіледі:

1. **«Менің туристік клубым (үйірме, ұйым)»** – оқу процесін, кедергілерден өту, жабдықты пайдалана алу мүмкіндігін және т.б. көрсететін суреттер.

2. **«Күш алатын жер»** – туған өлкенің ашылулар мен жаңа жетістіктерге шабыттандыратын жерлерінің фотосуреттері: табиғат туралы, тарихпен байланысты, автор үшін маңызды және т.б..

3. **«Саяхаттар мен экспедициялар»** – туристі немесе туристік топты серпінде, маршруттағы қозғалыста, туризмнің әртүрлі түрлеріндегі жорықтар кезінде көрсететін суреттер, сондай-ақ әртүрлі күрделіліктегі жергілікті кедергілерді еңсеруді және төтенше жағдайларда адамның мінез-құлқын көрсететін суреттер.

Қабылданатын жұмыстарға қойылатын талаптар:

Жұмыс – бұл автордың жұмыс атауы мен командасының қысқаша сипаттамасы. А4 форматы.

Фотосуреттің бет жағының оң жақ бұрышында 3x12 см өлшемді тақтайшаға жұмыстардың атауы жазылады.

Жұмыстарды бағалау критерийлері:

- Фотосуреттің мазмұны (тақырыптың толық ашылуы, түпнұсқалығы, идеяның айқындылығы, ақпараттылығы);
- Композиция (фотосуреттегі нысандардың орналасуы);
- Жұмыстың орындалу сапасы (эстетика, түс схемасының үйлесімі, орындаудың дәлдігі).